

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Některé poznatky z plánování přesunů a pořádkové služby“
(VM 1/1959)

Podplukovník Ladislav Jaček a major Jiří Nečas

Autor ve svém článku uvádí zkušenosti, které jsou v našich štábech již delší dobu vžitě a při cvičeních prakticky používané. V podstatě nepřináší nic nového pro zrychlení práce při plánování ve štábech a pro pružnější řízení přesunů. Naopak, v některých státech (např. obsah rozhodnutí) doporučuje zdoluhavé a školské formy ve stylu práce štábů. S několika závěry autora nelze vůbec souhlasit, neboť jsou soudobými požadavky překonány. K těmto chceme obrátit pozornost ve svém diskusním příspěvku.

Nejdříve k otázkám plánování přesunů štábem vševojskové armády. Plánování přesunů je jen jednou z řady povinností štábu armády a splnění tohoto úkolu je třeba vidět v souvislosti s řízením veškeré ostatní činnosti vojsk. Z toho důvodu nebude ve většině případů možno vyčleňovat a tvořit pro plánování přesunů jakousi zvláštní skupinu, protože štáb armády bude zpravidla nucen řídit bojovou činnost na frontě a souběžně s tím řešit přesuny. Jestliže se bude přesunovat armáda jako celek (ve druhém sledu frontu), pak tento úkol bude řešit celý štáb a vyčleňování nějaké zvláštní skupiny je bezpředmětné. I když v jednotlivých odděleních musíme bezpodmínečně mít specialisty pro plánování a řízení přesunů, budou tito spolupracovat — za řízení důstojníků plánovací skupiny operačního oddělení — podle normálních zásad součinnosti ve štábu, to znamená bez „vyčleňování skupiny“, jak navrhuje autor. (Předpis „Organizace a provádění pořádkové služby“ v čl. 27 tuto možnost připouští — štáb... „K tomu podle potřeby vyčleňuje zvláštní skupinu...“ — ovšem výslovně jako jednu z možností. Autor ji podporuje na základě specifických zkušeností z určitého cvičení. Podle našeho názoru není správné tuto organizační formu zevšeobecňovat, naopak — učinit ji výjimkou.)

Na základě toho je i bezpředmětný a neúměrný požadavek na vybavení této skupiny prostředky pro vnitřní spojení ve štábu armády. Požadavky na přednostní spojení v současné době uplatňuje řada od-

borných funkcionářů a složek a bude proto povinností náčelníka štábu armády, aby podle konkrétní situace a úkolů rozhodl o jejich realizaci. O tom, jak toto spojení zabezpečovat, zmiňujeme se dále v části o úkolech informační skupiny armády při přesunech.

Autor dále vyjmenovává podmínky, za nichž může štáb přistoupit k přesnému plánování přesunů. Jedním z předpokladů je vydání rozhodnutí velitele armády, které jen z hlediska přesunů má obsahovat 14 poměrně obsáhlých bodů. Některé z požadovaných údajů, jako např. prostory denních odpočinků, regulační čáry, vzdálenosti mezi útvary (hustota vozidel), pochodová rychlost, používání světel atd., nebude žádný velitel svému štábu určovat, protože by tím vlastně řešil problémy příslušející štábu a ubíral by si čas, jehož má nedostatek.

Štáb při plánování přesunů vyjde z úkolu armády, jejího složení a z hrubého zámyslu velitele vyhlášeného při operační orientaci. Tyto údaje musí správně připravenému a skloubenému štábu postačovat k vypracování návrhu plánu přesunu a k provedení hrubých kalkulací. Tento koncept plánu je předložen veliteli ke schválení, respektive k doplnění a úpravám. Teprve při tomto schvalování upraví velitel navrhované řešení, neboť je schopen vycházet z připravených výpočtů. Jestliže je štáb řádně vycvičen a připraven, nemůže zpravidla dojít k žádným zásadním změnám navrhovaného plánu, který se stává základem pro všechna další opatření související s přesunem.

Na základě tohoto konceptu plánu vydává štáb armády předběžná nařízení. Pokud jde o jejich obsah, nelze přesně stanovit stále platné body, ale je třeba vycházet ze vzniklé situace. V tomto směru nelze tudíž souhlasit s autorem, který dokazuje nutnost obsáhlých předběžných nařízení (10 bodů), která prakticky jsou již vlastním nařízením pro přesun. V předběžném nařízení dostačuje uvést směr přesunu (popřípadě alespoň část os pro přípravu rekonstrukce a pořádkové služby), dobu po-

hotovosti, předpokládanou činnost po ukončení přesunu a některé údaje z materiálního zabezpečení. Štáb musí uvážit, zda ostatní údaje podřízený nutně potřebuje a zda je schopen v současné době je vydat, aniž by riskoval jejich změnu v průběhu dalšího plánování a aniž by jejich rozpracováním okrádal podřízené o čas. Zásadou pro vydání předběžných nařízení musí být stručnost, rychlost a účelnost.

Není vyloučeno, že štáb armády vydá několik na sebe navazujících předběžných nařízení za sebou a v nich bude postupně upřesňovat podklady pro plánování na stupni divize. V této formě práce lze spatřovat jeden z možných způsobů souběžného plánování.

Autor dále doporučuje, aby „z hlediska nutnosti urychlit postup při plánování, štáb armády určil velitelům svazků, co po které jemu přidělené ose přesune“ — to znamená, aby prakticky řešil pochodovou sestavu všech svazků a tím přebíral povinnosti štábů divizí. Podle našeho názoru je daleko výhodnější, aby detailní složení proudů divizí rozpracovávaly štáby svazků, neboť je nelogické, aby — ve snaze ušetřit čas — jeden nadřízený štáb pracoval za několik štábů podřízených. Tím se potřebná doba nejen nezkracuje, ale naopak prodlužuje. Štáb armády kromě toho ani nezná rozhodnutí velitelů divizí a nemá proto podklady, aby pochodové sestavy svazků správně volil.

Autor připouští toto řešení jen v kritickém nedostatku času — domníváme se, že tento postup by měl být zásadním pravidlem.

V dalším je doporučováno používat tabulky pochodu, jejich vzor je přiložen. Obsah a forma tabulky je naprosto běžně používán nejen v našich štábech, ale i ve školách, takže ji nelze hodnotit jako přínos pro štábní praxi. V textu se snaží autor dokázat, že čísla proudů jednotlivých útvarů nejsou pro práci štábu armády ani pro kontroly nutná. Ve shora uvedené tabulce (jako v praxi osvědčeném dokumentu) je však uváděno. Podle našeho mínění jsou čísla proudů bezpodmínečně nutná v těchto dokumentech, a to zvláště pro orgány pořádkové služby a pro účely kontrolní. Není myslitelné, aby tyto orgány zjišťovaly u každého proudu nebo jednotlivého auta jeho příslušnost zastavením vozidla.

K tomuto problému je třeba zdůraznit, že není možné každé jednotce (útvary) pro každý nově plánovaný přesun přidělovat zvláštní čísla proudů. Je účelné, aby tato čísla platila po delší údobí — a v tom případě v nařízení pro přesun nebudou vůbec uváděna; musí však být uvedena v plánu, z něhož se vydávají pokyny kontrolním a

pořádkovým orgánům. Změny je třeba nařizovat zvláště, a to v obdobích, kdy se vojska nepřesunují, aby toto opatření mohlo být materiálně zabezpečeno a provedeno u každého vozidla.

Ve statí o předávání údajů z tabulky pochodu podřízeným si autor odporuje tím, že na jedné straně doporučuje, aby podřízené svazky obdržely „druhopis této tabulky v rozsahu, který se jich týká“, zatím co v dalším odstavci tvrdí, že „forma písemného nařízení s výpisem z tabulky se neosvědčila pro svou pracnost a zdlouhavost“. Autor tak vlastně nedává jasný návod, jak tabulky využít. Zdá se, že vzhledem k údajům v záhlaví — nutným pro všechny podřízené — bylo by výhodné data, týkající se jednoho svazku, psát vždy na zvláštní formulář ve dvou exemplářích, při čemž průpis je určen pro podřízeného.

V závěru statí o plánování přesunů pokouší se autor opravit dosavadní názory o určování a počtu regulačních čar při přesunu divize z vyčkávacího prostoru na čáru rozvinutí k průlomu připravené obrany nepříteli bez zaujetí výchozího položení. Navrhuje volit pouze výchozí čáru a čáru rozčlenění do praporních proudů a zdůvodňuje to poměrně krátkou vzájemnou vzdáleností těchto čar. Autor se dívá na tento problém pouze z technického hlediska přesunu a nebere v úvahu operačně taktickou situaci, především předpokládanou činnost nepříteli — to je možné provedení protipřiprav. Předvídané zásahy nepříteli na jedné straně a nutnost dovést organizovaně a včas vojska na stanovené čáry na straně druhé, nás bezpodmínečně nutí k tomu, aby podle konkrétní situace bylo zvoleno více regulačních čar, a to hustěji, než stanoví předpis pro normální přesuny. Přítomnost pořádkových orgánů a zabezpečení spojení s nimi umožňuje pravidelnější a účinnější kontroly a znalost situace ve štábu, operativnější řízení a eventuální provádění změn v pochodové sestavě a osách.

Autor soustavně používá ve svém článku termínu „seřizovací čáry“, pod nímž si zřejmě představuje výchozí čáru, regulační čáry, čáru rozchodišť, čáry rozčlenění a rozvinutí. Podle předpisu Oper-I-1 čl. 749 „Velitel... při organizaci pochodu je povinen... určit výchozí čáry (výchozí místa), regulační čáry...“. Tyto termíny jsou zachovány i v dalších předpisech, např. Oper-II-1, Oper-51-2 („Organisace a provádění pořádkové služby“) atd. Domníváme se, že zavádění nového, jakéhosi nadřazeného pojmu, není potřebné a praxe štábů si takový pojem nevynucuje.

K otázce řízení přesunu štábem vševojskové armády. Autor opět vychází z předpokladu, že řízení přesunů vojsk se bude

moci věnovat velká část štábu armády — to jest pravděpodobně v době, kdy úzká operační skupina plánuje novou operaci a armáda provádí přesuny v operační hloubce. Tato situace bude však méně častá. V době řízení bojové činnosti vojsk na frontě nebude možné vyčlenit pouze pro plánování a řízení přesunů, např. 4—5 důstojníků operačního oddělení.

Při řízení přesunů byla dosud opomíjena a málo využívána informační skupina operačního oddělení. Tato skupina má styčné a směrové důstojníky pro jednotlivé svazky a k plnění svých úkolů má mít organizováno spolehlivé spojení. To jsou předpoklady k tomu, aby informační skupina mohla soustřeďovat a vyhodnocovat i hlášení o průběhu přesunů. Bylo by však účelné, aby v době provádění přesunů byl v této skupině přítomen důstojník plánovací skupiny, který přesuny organizoval a je o nich podrobně informován.

Vzhledem k obtížnému grafickému vyjádření průběhu přesunu (překrývání jednotlivých situací při kreslení proudů na osách) bude výhodnější používat kovové podložky pod pracovní mapu (sklopný kovový stůl) a magnetických značek k vyjádření čel proudů. Aby průběh přesunu byl ve štábu trvale zachycen, je nezbytné nutně do tabulky pochodu zaznamenávat skutečné časy vedle plánovaných (nejlépe jinou barvou).

Charakter přesunů — stále a rychle se měnící situace vojsk — vyžaduje i zvláštní způsob velení, vyznačující se především

pružností a rychlostí. Zvláštností v plánovací dokumentaci a v bojových nařízeních pro přesuny je ta skutečnost, že jejich náplň je po formální a obsahové stránce takřka ve všech případech shodná. V dokumentech se zpravidla mění pouze čísla jednotek, místa v terénu a doba. Dokonce některá zásadní opatření operačního a bojového zabezpečení jsou takřka stále platná. Přes tyto skutečnosti však štáby pro každý jednotlivý přesun vydávají obsáhlá nařízení, k jejichž zpracování jsou využívány staré vzory.

Nabízí se z toho důvodu takové řešení, aby štáb armády (divize) předem připravil a vydal nařízení pro přesun (i předběžné), jehož místní, časové a jiné konkrétní údaje by předával v době plánování zvláštní hovorovou tabulku pro přesuny. Domníváme se, že v tomto případě lze výhodně uplatnit návrh soudruhů generálmajora Vyhánka a podplukovníka Bláhy, kteří o tomto způsobu velení hovoří ve svém článku v čísle 4/1958 Vojenské mysli.

Tímto způsobem dosáhl by štáb značně rychlejšího pronikání rozkazů a hlášení. Bylo by výhodné na jednom cvičení tento způsob vyzkoušet v praxi.

V soudobých podmínkách roste význam přesunů, neboť budou uskutečňovány větší rychlostí, na větší vzdálenosti a budou rozhodovat o výsledku bojů a operací. Z toho důvodu musí naše štáby hluboce pronikat do problémů přesunů a jejich plánování a řízení zkvalitňovat a urychlovat.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „K některým otázkám obranného boje divize v počátečním období války“

(VM čís. 3/1959)

Major Miloš Doležal, major Ivo Vlček

Široká problematika obranného boje divize při krytu státní hranice v počátečním období války zahrnuje řadu otázek, jejichž řešení samo o sobě přináší mnoho problémů. K některým problémům, řešeným v článku podplukovníka Jačka je podle našeho názoru nutno zaujmout kritické stanovisko.

1. Bojová sestava divize při krytu státní hranice

Při řešení bojové sestavy divize, určené ke krytu státní hranice je nutno vycházet především:

a) z úkolu, který bude divize plnit v rámci obranné operace armády podle jednotlivých variant operačního plánu,

b) z předpokládané činnosti nepřítelů,

c) z možností samé divize, která v prvním období obranného boje bude zpravidla odkázána pouze na organické síly a prostředky,

d) z důkladného a reálného rozboru

charakteru terénu v předpokládaném pásmu činnosti divize a jeho vlivu na bojovou činnost vojsk.

Lze předpokládat, že divize, určená ke krytu státní hranice bude mít v podstatě za úkol úpornou a aktivní obranou rozdrtit síly nepřítele, proniknuvší přes státní hranice, zabránit nepříteli v ovládnutí pohraničního pásma, přinutit jej k předčasnému zasazení jeho druhých sledů a záloh, získat čas pro mobilizaci (dokončení mobilizace) druhých sledů a soustředění hlavních sil armády a vytvářet tak v součinnosti s ostatními svazky armády podmínky pro rozhodný přechod do protiútoků.

Charakter terénu v konkrétních podmínkách našeho západního válečného omezuje útok nepřítele na jednotlivé směry, u kterých je možno na podkladě detailního rozboru terénu předem vyhodnotit jejich kapacitu, možnost hromadného použití tankových jednotek, použití ZHN z hlediska účinnosti i obránce a z toho vyplývající jejich důležitost z hlediska obranného boje divize i obranné operace vševojskové armády.

Lze předpokládat, že divize určená ke krytu státní hranice se bude bránit na široké frontě, při čemž úsilí obrany bude soustředěno na obranu nejdůležitějšího směru (popřípadě směrů), kde lze předpokládat, že nepřítel povede svůj hlavní úder a to i za cenu podstatného oslabení směrů podružných. Na hlavním směru (směrech) nutno vytvořit v každém případě hlubokou a aktivní obranu, která by byla schopna splnit shora uvedené cíle obranného boje divize.

Předpoklad, že nepřítel by útočil z důvodů překvapení hlavními silami na směru nebo směrech z taktického hlediska podružných není zcela reálný, neboť podružné směry nedovolují rozvinutí většího počtu sil a prostředků; lze je bránit poměrně malými silami a prostředky a vzhledem k těžké dostupnému terénu lze počítat i s nízkým tempem postupu nepřítele a tím i s možností případného manévru sil obránce podle vývoje situace v průběhu obranného boje.

Porovnejme nyní požadavek hluboké, úporné a aktivní obrany na důležitých taktických směrech s řešením, jak je uvádí podplukovník Jaček ve svém článku a s nímž podle našeho názoru nelze plně souhlasit.

Podplukovník Jaček říká: „Stojí za úvahu zda by nebylo výhodnější ponechat na předním okraji jen slabší síly a v rámci divize uskupit sestavu k několika protiztečím, které budou dostatečně silné k rozdrčení prvních sledů protivníka“. Na základě toho navrhuje autor článku organizovat obranu divize o třech až čtyřech po-

staveních s učením bojové sestavy divize do jednoho sledu s tankovým plukem v záloze. Hlavní síly pluků prvního sledu uskupit v hloubce obrany (na druhém, popřípadě třetím postavení). Celkové řešení této organizace obrany silně připomíná organizaci mobilní obrany se všemi jejími nevýhodami, z nichž za nejpodstatnější v daném případě pokládáme tyto:

a) Na prvním postavení brání se v celé šíři obranného pásma divize celkem hodnota tří motostřeleckých praporů. Tato okolnost umožňuje nepříteli celkem malými silami zdotat obranu praporů prvního sledu na prvním postavení a rychle zavázat do boje hlavní síly pluků prvního sledu divize, které stěží budou moci provádět protizteč bez toho, že by zastavily čela útočících vojsk nepřítele. Tvzení, že „není vyloučeno, že provedeme protizteč do boku nepřítele, aniž jsme zastavili jeho čela — vždyť právě aktivitou a rozhodnou činností ve střetném boji lze zvítězit i nad silnějším nepřítelem...“ zdá se být neopodstatněné, protože protizteč, vedená formou střetného boje s nepřítelem, který má dosud volné druhé sledy divize ve svých důsledcích může vést k rozbití jednotek, provádějících protizteč a k možnosti, že nepřítel bude rozvíjet úder do hloubky obrany za značné převahy sil po zasazení druhých sledů a záloh divizí, popřípadě druhého sledu (zálohy) armádního sboru.

b) Slabé obsazení prvního obranného postavení umožní nepříteli průlom předního okraje obrany a rychlé pronikání do hloubky obrany bez nutnosti zasadit do boje další síly a prostředky, které pravděpodobně zasadí až po střetnutí s hlavními silami pluků prvního sledu a zálohou velitele bránící se divize, tedy v období, kdy velitel bránící se divize nebude mít volných sil k vytvoření hloubky obrany. (Tvzení podplukovníka Jačka: „Vhodnými kombinacemi těchto protiztečí je tedy možno rozvrátit útok prvního sledu nepřátelské divize v celém jejím útočném pásmu...“ takovýto vývoj situace předpokládá.)

c) Obrana divize, organizovaná do tří až čtyř postavení na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele je příliš mělká a v podstatě neodpovídá vytvoření hluboké obrany na směru (směrech), kde se rozhodne o úspěchu nebo neúspěchu obranného boje divize.

d) I když lze přiznat, že při daném způsobu organizace obrany se do určité míry vyhýbáme choulativnímu manévru jednotkami podél fronty, je nutno na druhé straně mít na paměti, že hlavní síly pluků, které budou nuceny zastavit postup nepřítele v hloubce obrany, budou do obrany přecházet pod tlakem nepřítele se všemi

nepříznivými důsledky spěšně zaujímané obrany.

Posuzujeme-li autorem článku uvedenou variantu bojové sestavy divize s přihlednutím k úkolům, které divize při krytu státní hranice plní z hlediska cíle obran-

ného boje, jsme toho názoru, že uvedený způsob bude výjimečný, že jeho aplikace na praktickém příkladě obrany pohraniční divize bude značně obtížná a bude především vyžadovat důkladné ujasnění úkolu a zhodnocení konkrétní situace.

2. Použití předsunutého odřadu v obranném boji motostřelecké divize při krytu státní hranice v počátečním období války

Vyslání předsunutých odřadů divizemi, pověřenými krytem státní hranice v počátečním období války je vynuceno okolnostmi, které lze v podstatě shrnout do těchto závěrů:

— je nutno zabezpečit volnost manévru hlavních sil divize při zaujímání obrany státních hranic po hromadných úderech ZHN nepřítelů;

— je nutno zabránit přechodu státních hranic předsunutými odřady nepřítelů a zabránit pronikání průzkumu nepřítelů na hlavních směrech nepřátelské činnosti;

— je nutno zabránit nepříteli v rychlém využití účinků úderů ZHN na cíle, které bezprostředně brání nepříteli v překročení státních hranic;

— je třeba zesílit a podporovat boj jednotek Pohraniční stráže;

— je třeba donutit hlavní síly nepřítelů k rozvinutí ještě před předním okrajem obrany a přinutit je, aby předčasně zasadil druhé sledy a zálohy.

Pod zorným úhlem těchto hlavních úkolů předsunutých odřadů je třeba posuzovat i náměty autora článku, kde popírá nutnost vysílání předsunutých odřadů před stavou hlavních sil pohraničních divizí.

Lze připustit, že nepřítel v zájmu dosažení překvapení zahájí útok a přechod státních hranic na podružných směrech, vedoucích v obranném pásmu divize. Je však nutno uvážit i tu okolnost, že úder nepřítelů nebude veden pouze na podružných směrech (které ve většině případů nedovolují rozvinutí větších sil a prostředků), ale že úder bude doprovázen útokem alespoň části sil na předpokládaném hlavním směru. Nebude tedy předsunutý odřad divize při plnění předvídaného úkolu, upřesněného podle vývoje situace pro další vedení obranného boje divize ztracen, jak tvrdí autor článku, ale bude poutat část sil úderného uskupení nepřítelů a tím umožní veliteli divize provést hlavními silami manévr do prostoru (na směry), kde se projeví skutečný hlavní úder nepřítelů. (Viz náčrt obr. 1.)

I když připustíme v celku velice málo pravděpodobnou situaci, že nepřítel na směru předpokládaného hlavního úderu

útočit vůbec nebude, nelze vyslání předsunutého odřadu na tomto směru podle předem připraveného plánu pokládat za plýtvání drahocennými silami. Tvrzení autora, že „...předsunutý odřad bude pravděpodobně delší dobu plnit hlavní předvídaný úkol, a to bez ohledu na situaci ve zbývajícím pásmu divize...“ pokládáme za nesprávné. Velitel divize má dostatek možností a je v každém případě povinen za dané situace úkol předsunutému odřadu upřesnit. Předsunutý odřad může v konkrétním případě buď postoupit dále do hloubky nepřátelského území, kde může podstatně narušit přísun druhých sledů a záloh, materiálu apod., nebo může provést úder do boku nebo týlu nepřítelů a tak ve značné míře ovlivnit boj hlavních sil divize v obraně. Zde nutno vyzdvihnout řídicí a organizátorskou úlohu velitele a štábu divize při velení vojskům, i když nutno přiznat, že podmínky velení v počátečním období za nejasné situace budou značně ztíženy. (Viz náčrt obr. 2.)

Při rozboru druhé eventuality (nepřítel skutečně povede hlavní úder na terénně nejvýhodnějším směru, tj. v úseku, kde byl vyslán předsunutý odřad) autor článku dochází k závěru, že po zastavení proudu nepřátelské divize na směru, který přehrazuje předsunutý odřad, není pro nepřítelů nic snadnějšího než převést na základě zpráv průzkumu druhý sled divize na sousední komunikaci a pokračovat v plnění úkolu. Jinými slovy řečeno — vyslání předsunutého odřadu bylo zbytečné. Tento názor autora pokládáme za hluboce mylný z následujících důvodů:

a) manévr druhým sledem divize, byť by byl proveden s minimálními obtížemi bude pro nepřítelů znamenat určité zdržení, nutnost upřesnění úkolů, přeskupení částí posilových prostředků, narušení součinnosti apod.;

b) postup proudu po ose, přehrazené předsunutým odřadem bude zastaven, nepřítel bude nucen rozvinout část sil a prostředků ke zničení předsunutého odřadu; v daném, byť schematickým případě téměř 1/3 nepřátelské divize bude po určité době poutána do boje s PO a tím v podstatě bude ulehčen obranný boj hlavních sil divize. Již

to, že nepřítel bude nucen předčasně zasahovat svůj druhý sled na určitý směr, ovlivní v podstatě možnosti provádění širšího manévru a narůstání síly úderu nepřítel.

c) V konkrétních podmínkách našeho západního pohraničí lze předsunutým odřadem přehradit takové prostory, jejichž obejití při známém nedostatku výkonných komunikací nebude lehkým úkolem pro štáb i útvary nepřátelské divize a bude znamenat ve většině případů podstatné ztížení bojové činnosti nepřítel. (Viz náčrt obr. 3.)

Proto podle našeho názoru v každém uvedeném případě vyslání předsunutého odřadu je opodstatněné a podstatně ovlivní vedení obranného boje divize.

Podplukovník Jaček ve snaze vyhnout se nutnosti používání předsunutých odřadů v obranném boji divize v počátečním období války navrhuje některá opatření, jak tuto otázku řešit.

Tak na příklad říká: „Lze budovat a obsadit hlavní pásmo obrany bez vyslání předsunutého odřadu a jeho síly ponechat v záloze k manévru při boji o vlastní pásmo obrany.“ I když je samozřejmé, že tento způsob je možný, nutno si uvědomit, že v daném případě bude divize zaujímat obranu hlavními silami pouze pod krytem jednotek Pohraniční stráže, že tedy vzniká reálné nebezpečí zavázání hlavních sil divize do střetnutí s pronikajícím nepřítelem dříve, než divize zaujme obranu na plánovaně čáře. Bude tedy tohoto způsobu výhodné použít tehdy, bude-li obrana státních hranic zaujímana dříve, než nepřítel zahájí bojovou činnost, kdy k ochraně proudů divize budou stačit pouze předvoje a čelní odřady na jednotlivých osách a směrech.

Druhý způsob, navrhovaný autorem, otázku zdůvodnění proč nevyslat předsunutý odřad neřeší. Vždyť „... příprava a obsazení předsunutého nebo zabezpečovacího postavení na všech přístupových směrech, které by obsazovaly na široké frontě jednotky druhého sledu rozmístěné v jednom sledu...“ předpokládá vyslání jednotek, určených k obraně těchto pásem a postavení před sestavou hlavních sil divize s úkoly, které v podstatě odpovídají úkolům předsunutých odřadů a které také ve skutečnosti předsunutými odřady jsou bez ohledu, jak tyto jednotky nazveme.

V závěru této části pokládáme za nutné vyjádřit se k třetí variantě řešení, především pak k předpokladům, které autor článku klade jako podmínky uskutečnění tohoto řešení v praxi. Samotná myšlenka — počítat v případě zahájení válečného konfliktu s rychlým obsazením prvního postavení obrany na území nepřítel na přivrácených svazích pohraničních hor — je vel-

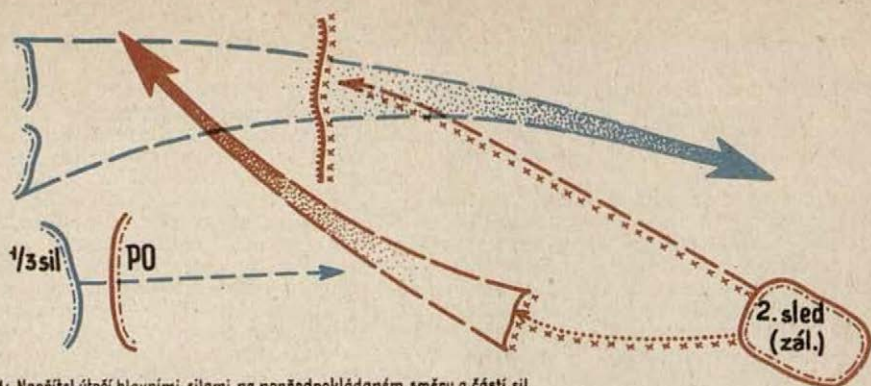
mi zajímavá a je nesporné, že přes řadu těžkostí, s nimiž by se vojska setkala, z taktického hlediska by obsazení vstupů do pohraničních hor alespoň na hlavních směrech přineslo značné výhody pro obránci.

Podle autora článku prvním předpokladem tohoto řešení je dislokace posádek pohraničních útvarů — pluků prvního sledu — v blízkosti státních hranic. Zde nutno ovšem vzít v úvahu, že dislokace posádek v přímé blízkosti hranic by v případě překvapivého napadení státu přivedla posádky útvarů pod úder atomového dělostřelectva a dělostřeleckých raket Honest John nepřítel, tj. pod dosah nej přesnějších a nejrozsáhlejších prostředků pro dopravu atomového náboje na cíl. Při jiné variantě bojové činnosti divize krytu státních hranic byl by manévry pluky prvního sledu divize, které by byly dislokovány poblíž státních hranic, velmi obtížný. Z těchto důvodů je nutno posádky pohraničních útvarů dislokovat v optimální vzdálenosti od státní hranice a při této variantě bojové činnosti předsunout bojové jednotky skrytě, rozptýleně do blízkosti státních hranic podle náznaků přímého ohrožení státní hranice nepřítelem.

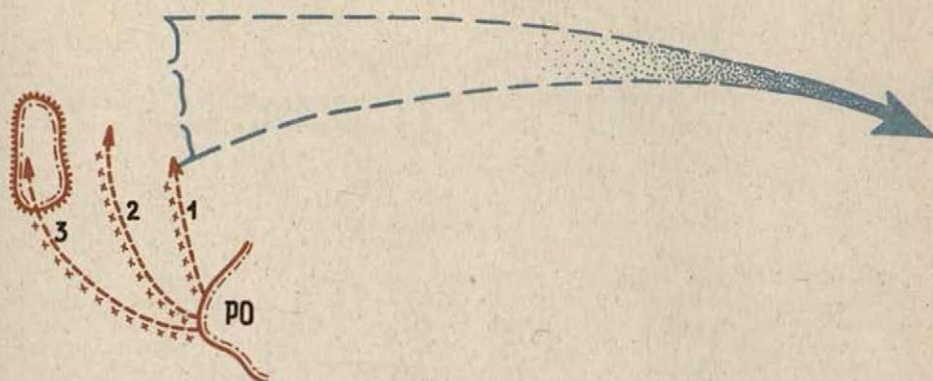
Druhý nezbytný předpoklad podle autora záleží v tom, že nedojde k zahájení války s úplným překvapením. Domníváme se, že i při překvapivém napadení bylo by možno aktivní a rozhodnou činností předsunutých odřadů dosáhnout obsazení vstupů do pohraničních hor ještě před příchodem hlavních sil nepřítel ke státní hranici.

Další nezbytnou podmínku autora článku „... nepřítel nesmí pohraničními svazky nebo jednotlivými útvary zaujmout obranu svých hranic k zabezpečení zasazení úderného uskupení...“ nutno rozhodně odmítnout jako nereálnou. Vždyť je známo, že útvary západoněmecké „Grenzpolizei“ i lehké obrněné pluky soustavně procvičují bojový poplach se zaujetím obrany na státních hranicích a dosahují v tomto směru značné rychlosti. Je rovněž těžko představitelné, že nepřítel v případě připravovaného útoku by vůbec nezabezpečil nástupní prostor úderného uskupení a výhodné podmínky pro překročení státních hranic a riskoval tak narušení útočné operace v samých jejích začátcích.

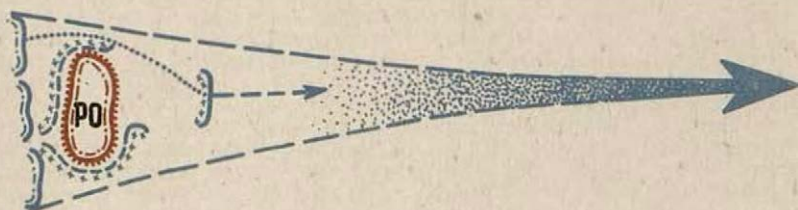
Podle našeho názoru je možné ovládnutí přístupů ke státním hranicím na území nepřítel i za situace, kdy nepřítel bude nástupní prostor svého úderného uskupení kryt silnými jednotkami. Předpoklady pro realizaci zámyslu bojové činnosti, která bude podle vyvinuvší se situace naprosto nutná, nám nikdy nebude vytvářet nepřítel, ty si budeme muset vytvořit a vynutit sa-



1/ Nepřítel útočí hlavními silami na nepředpokládaném směru a částí sil na předpokládaném směru.



2/ Nepřítel útočí hlavním úderem na nepředpokládaném směru. Na předpokládaném směru neútočí, nebo jen slabými silami.



3/ Nepřítel útočí hlavním úderem na předpokládaném směru.

mi, v daném případě rozbitím krycích vojsk nepřítele hromadným úderem ZHN, letectva a dělostřelectva a rozhodnou bojovou činností vlastních vojsk.

Jinak sama varianta bojové činnosti divize v situaci, uvedené autorem článku, pro svoji závažnost by zasloužila podrobného rozpracování v samostatném článku.

Závěrem svého diskusního příspěvku pokládáme za nutné zmínit se o ještě jedné nesprávné myšlence, která v poslední době se začíná ve zvýšené míře objevovat na stránkách vojenského tisku. Týká se použití tanku v obraně jako protitankové zbraně. Jak v článku podplukovníka Jačka, tak např. v článku majora Jiřího Nečase (VM čís. 3/59) je chápána manévrovací schopnost tanku pouze ve spojení s pojmem protizteče, zatím co činnost tanků v protitankové obraně je ztotožňována s pasivní úlohou pevného palebného ohniska. Vysokých manévrovacích schopností tanku, jeho odolnosti nutno využít i v protitankové obraně pro vytváření protitankových pytlů, tankových léček, pro manévr na jednotlivé čáry rozvinutí v průběhu boje k odražení útoku tanků nepřítele i k manévru z jednotlivých palebných ohnisek podle vývoje situace na směry, kde se projeví hlavní směr úderu tanků nepřítele. V současné době není na bojišti protitankové stejně výkonné zbraně, která by tank předčila v manévrovosti a rychlosti zásahu.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku a diskusi: **Operační a bojové zabezpečení úderního uskupení armády při zasazení k provedení průlomu z chodu**

(VM č. 6/58; 1 a 4/59)

Kapitán Miloslav Zelníček

Autoři diskusního příspěvku ve VM č. 1/59 správně poukázali, že stať pojednávající o protivzdušné obraně je odtržena od daného tématu. V článku autoři většinou poukazují na známé „bolesti“ PVO, ale neřeší, jak zabezpečit útočnou operaci armády z chodu prostředky PVO.

Aby bylo možno zabezpečit útočnou operaci armády z chodu po stránce PVO, je nutno vševojskovou armádu podstatně zesílit prostředky PVO, tj. protiletadlovým dělostřelectvem, PLD řízenými střelami a protiradiotechnickými prostředky PVO (prtr „L“). Dále je nutno armádu zabezpečit i stíhacím letectvem. Zatím co armáda dostane jako přidělené prostředky útvarů (svazek) PLD, PLD ŘS a prtr „L“, stíhací letectvo nikdy nedostane do operační podřízenosti. Armáda však bude vždy stíhacím letectvem zabezpečena a to v rámci útočné operace frontu, podle plánu náčelníka PVO frontu (nebo velitele letecké armády).

Protože organizaci protiradiotechnických prostředků PVO v útočné operaci z chodu jsem rozebral v diskusním příspěvku ve VM č. 4/59, chci v tomto diskusním příspěvku rozebrat organizaci PVO zbývajících prostředků PVO, hlavně však prostředky průzkumu vzdušného prostoru a protiletadlovými prostředky.

V prostoru soustředění bude armáda, která se zde soustřeďuje, organizovat prů-

zkum vzdušného prostoru pouze vidovými hláskami a pozorovateli letounů. Radiotechnické hlásky (RTH), ani sítě výstrahy soustřeďující se zde armády, nebudou aktivovány. Je to pochopitelné, neboť při aktivování RTH a sítě výstrahy bychom prozradili soustřeďování armády. Radiotechnická rota armády v prostoru soustředění nebude použita. Připomínka autorů článku o reorganizaci prostředků průzkumu vzdušného prostoru u vševojskové armády je správná a je ji nutno podpořit. Možný návrh na organizaci průzkumu vzdušného prostoru i na organizaci útvaru, který by tento průzkum prováděl, viz článek kapitána M. Zelníčka a kapitána J. Smažila ve VM č. 4/58.

Svazky, útvary, prostředky PVO a ostatní zájemci budou v prostoru soustředění odposlouchávat síť výstrahy frontu nebo PVOS. Bude-li některý svazek soustředěn blíže k frontě (pod 100 km), je možné, aby odposlouchával síť výstrahy armády v do-tyku.

Vidový průzkum vzdušného prostoru musí být v prostoru soustředění organizován celokruhově. Při prozrazení prostoru soustředění je nutno očekávat také útoky letounů letících v malé výšce a to i s použitím atomových pum (viz Bojová příprava č. 5/59). Aby prostředky PVO měly čas připravit se k boji a aby jednotky a štáby mohly včas zaujmout kryty, je výhodné u každého svazku vyslat 5—6 pozorovatelů

vzdušného prostoru, 5–10 km před prostor soustředění divize s úkolem zjišťovat hlavně nízko letící letouny nepřítelů a tyto okamžitě hlásit. Proto je nutno tyto pozorovatele vybavit rádiovou stanicí nebo je možné s nimi zřídit telefonní spojení. Hlášení by odposlouchávaly hlásky útvarů, dále protiletadlové jednotky útvarů a motostřeleckých praporů.

V prostoru soustředění bude armáda zpravidla zabezpečena organickými protiletadlovými prostředky. K zvýšení účinnosti PVO bylo by výhodné armádě přidělit už v prostoru soustředění jeden protiletadlový dělostřelecký pluk řízených střel (pldp RS). Armáda v prostoru soustředění bude rozptýlena na velké ploše (až 10 000 km²), proto bude nejvýhodnější, bude-li se každá divize bránit samostatně. Divize se budou muset většinou bránit jen organickými prostředky. Organickou protiletadlovou dělostřeleckou divizi (pldd) použije velitel armády na ochranu dělostřelectva jak organického, tak přiděleného a na ochranu VS armády. Nebude-li armádní zásobovací základna (AZZ) zabezpečena prostředky PVO frontu nebo PVOS, bude nutno části prostředků pldd bránit i ji. Armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu (APLDS) na ochranu vševojskových svazků, vzhledem k velké ploše, na které jsou rozmístěny, není účelné tvořit.

Bude-li armáda zesílena pldp RS, vytvoří se z něho APLDS RS, která bude mít úkol bránit nejdůležitější prvky operační sestavy armády.

PLD obrana musí být v prostoru soustředění organizována kruhově, radiolokační prostředky PLD mohou zahájit činnost — je-li palba povolena — až po zjištění nepřátelských letounů prostředky průzkumu vzdušného prostoru armády v dotyku nebo frontu. Protože je reálná naděje prostor soustředění utajit, platí pro PLD prostředky zákaz palby. Jakmile by však nepřítel zjistil prostor soustředění, je nutné okamžitě povolit palbu všem prostředkům PVO.

Samostatná ochrana prostoru soustředění armády stíhacím letectvem nebude organizována. Stíhací letectvo však bude chránit provlešované armády a tým armádu, která se soustřeďuje v hloubce obranného pásma frontu.

Abychom ztlížili činnost vzdušnému nepříteli, je nutno provádět soustřeďování armády utajeně, dále je nutno provádět maskování soustřeďovaných vojsk a bojové techniky a konečně je nutno provádět klamání nepřítelů. K tomuto je nutno využít všech možností moderní techniky, kterou máme k dispozici (koutové odrážače, po-

kovené textilie, pohlcovací hmoty, nafukovací makety atd.).

Závěrem je možno říci, že radiotechnická rota v prostoru soustředění nebude použita. Svazky a prostředky PVO budou v prostoru soustředění odposlouchávat síť výstrahy frontu nebo PVOS, v některých případech i armády v dotyku. Vidový průzkum bude organizován v plném rozsahu. K zvýšení účinnosti PVO je nutné už při soustřeďování svazků armády přidělit armádě jeden pldp RS. Myslím, že by bylo nejvýhodnější, kdyby armáda měla jeden pldp RS jako organický prostředek, neboť téměř vždy je nutné přidělit armádě aspoň jeden pldp RS. K ztlížení činnosti vzdušného nepřítelů je nutné provádět soustřeďování utajeně, rovněž je nutno provádět maskování a klamání nepřítelů.

Důležitým úkolem PVO bude zabezpečit přesun armády. Z hlediska PVO je nejvýhodnější provádět přesun v noci, neboť v noci má nepřátelské průzkumné letectvo ztížené podmínky pro pozorování. I možnosti ostatních prostředků vzdušného napadení budou podstatně sníženy. Proto je také v noci daleko menší činnost vzdušných útočných prostředků než ve dne.

Ovšem i použití našich prostředků PVO bude v noci ztíženo. Zatím co na radiolokační průzkum nebude mít noc vliv, podstatně nám ztlíží vidový průzkum. Z tohoto vyplývá požadavek, aby v noci byly vlastním letectvu určeny přesné koridory, kudy může létat a s těmito musí být seznámeny prostředky PVO. Palba malorázového PLD v noci bude rovněž velmi ztížena. Palba z KPL a pěchotních zbraní bude možná za jasné noci nebo při osvětlení cíle osvětlovací pumou.

Z hlediska PVO bude tedy velmi důležité organizovat přesun tak, aby ho nepřítel nezjistil; nebude-li to možné, musíme desorientovat nepřítelů, to znamená organizovat klamné přesuny, vytvářet klamné vyčkávací prostory atd. a tak mu znemožnit, aby vyhodnotil přesun hlavních sil armády (nebo frontu).

Jako první se bude z prostoru soustředění přesunovat dělostřelectvo armády. I když bude pravděpodobně možné ještě tento přesun utajit, neboť jde o první přesun z prostoru soustředění k přednímu okraji, je nutné přesun plně zabezpečit prostředky PVO. Za přesunu bude účelné, aby síť výstrahy armády nebo frontu odposlouchávaly nejen útvary a svazky, ale i ostatní jednotky počínaje rotou; tyto jednotky by odposlouchávaly otevřenou síť výstrahy. Způsob, jak uvědomovat vojska za přesunu, řešili autoři článku a je možné s ním souhlasit.

Zaujetí pochodové sestavy dělostřelec-

tva a jeho vyrazení bude zabezpečeno PLD ŘS a PLD. Zaujetí palebných postavení zase bude zabezpečeno prostředky PVO armády v dotyku, byla-li by PVO zde slabá, je nutné, aby armáda, která bude provádět útok z chodu, předsunula část protiletadlových prostředků na přední okraj. PVO však bude nutno organizovat i na nebezpečných místech přesunu (soutěsky, přechody přes vodní toky atd.), kde je nejpravděpodobnější možnost napadení pochodových proudů letectvem. Zde je nutno organizovat stojící PLD obranu.

Abychom mohli přesun dělostřelectva řádně zabezpečit prostředky PVO, je nutné, aby armáda už v té době byla plně dotoována prostředky PVO, což předpokládá armádě přidělit do jedné pldd, 1–3 pldp ŘS a 1–2 prtrp „L“.

Další noc po přesunu dělostřelectva se budou přesunovat svazky, které budou útočit v prvním sledu armády. Zde už je možnost utajení menší, neboť se jedná o přesun daleko většího množství prostředků, než byl přesun dělostřelectva. Zaujetí pochodové sestavy a vyrazení svazků prvního sledu armády bude opět zabezpečeno PLD ŘS a organickými protiletadlovými prostředky. Vlastní přesun bude chráněn stíhacím letectvem, které bude provádět přehrazování nad předním okrajem obrany, dále organickými prostředky PVO, které se budou přesunovat se svými svazky. Organický pldp svazku, protože jeho použití v noci při začlenění do pochodových proudů je velmi málo účinné, je možné též předsunout s úkolem bránit útvar svazku při přesunu nebezpečnými místy na pochodových osách, nebo zabezpečit zaujetí vyčkávacích prostorů; nebudou-li se tyto zaujímat, tak zabezpečit rozvinutí svazku do praporek a rotních proudů.

Za přesunu důležitou úlohu sehraje pořádková služba, která musí zabezpečit hladké provedení přesunu, zabránit nahromadění živé síly a bojové techniky v místech výhodných pro napadení pochodových proudů.

Z á v ě r. Přesun z prostoru soustředění je z hlediska PVO výhodnější provádět v noci. Přesun nutno zabezpečit všemi prostředky, které má armáda k dispozici. Velkou úlohu za přesunu sehraje protiradiotechnické prostředky PVO a stíhací letectvo. Přesunující se jednotky se musí bránit organickými prostředky PVO, dále je nutno organizovat stojící PLD obranu a to v místech, která jsou výhodná pro napadení pochodových proudů nepřátelským letectvem. Za přesunu je nutné, aby síť výstrahy odposlouchaly všechny jednotky do rotý vto.

Ve vyčkávacím prostoru bude PVO organizována obdobně jako v prostoru soustře-

dění. Je možné už zde přidělit prvosledovým svazkům po jednom pldp malé ráže. V tomto případě bude výhodné tento útvar předsunout na přední okraj s úkolem bránit pozemní dělostřelectvo a rozvinutí divize do útočné sestavy.

Přesun z vyčkávacího prostoru na čáru rozvinutí bude organizován též obdobně jako přesun z prostoru soustředění.

Na předním okraji v pásmu průlomu armády musí být organizována zvlášť silná PVO, neboť nepřítel se bude snažit hromadnými údery letectva a řízených střel s použitím zbraní hromadného ničení zabránit dalšímu přesunu a tak znemožnit provedení útočné operace.

Abychom tomu zabránili musíme především dobře organizovat průzkum vzdušného prostoru a uvědomování. Za přesunu budou svazky, útvary a jednotky odposlouchávat síť výstrahy armády v dotyku, dále budou organizovat vlastní vidový průzkum. Radiotechnická rota armády rozvine na VS armády hlásku armády a je připravena se zahájením útočné operace aktivovat vlastní síť výstrahy v plném rozsahu. RTH armády, která bude útočit z chodu, není nutno rozvíňovat, neboť hlásku armády bude odposlouchávat RTH armády v dotyku. Pouze v tom případě, že armáda, která je v obraně, by zrušila postavení svých RTH, nebo že síť RTH v pásmu průlomu je nedostačující, bude útočící armáda rozvíňovat část svých RTH. Zbývající RTH jsou připraveny k rozvinutí až po průlomu prvního pásma obrany, tak aby radiolokační pole zůstalo i v průběhu útočné operace souvislé. Manévr RTH se provádí podle plánu PVO frontu.

Dále musíme dobře organizovat PLD obranu. Na obranu hlavního úderného uskupení a dělostřelectva armády je nutno organizovat jednu APLDS ŘS, která bude složena z 2–3 pldp ŘS. PLD ŘS je nutno umístit do linií. Je možné vytvořit 2–3 linie. První linie se umísťuje 8–10 km od předního okraje obrany, je to z toho důvodu, aby každé odpalovací zařízení PLD ŘS mohlo do hranice bombardování odpálit dvě řízené střely, což dává předpoklad 94% zničení cíle. Druhá a další linie se umísťuje minimálně 6 km (aby se nerušily radiolokační prostředky sousedních baterií), maximálně 12 km (což odpovídá 1/3 okruhu účinnosti používané ráže PLD ŘS). Vzdálenosti mezi bateriemi mají být stejné jako mezi liniemi.

Dále je nutno organizovat jednu APLDS složenou z 2–3 pldp zpravidla střední ráže. Z PLD se vytvoří opět 2–3 linie.

U každé prvosledové divize se vytváří DPLDS, která je složená zpravidla z dvou

pldp malé ráže. Z malorázového PLD se vytvářejí 3—4 linie.

Bude-li armádě přidělen jeden oddíl středního raketového dělostřeleckého pluku, bude nutno na jeho obranu organizovat jednu APLDS, která bude složena z jednoho pluku malorázového PLD. To je odůvodněno tím, že oddíl středního raketového dělostřeleckého pluku je rozmístěn 20 až 30 km od předního okraje, zatím co atomové kanóny a neřízené rakety NR 1 a NR 2 se umísťují 6—15 km od předního okraje. Z toho vyplývá, že zatím co atomové kanóny a neřízené rakety budou bráněny téměř celou APLDS RS a APLDS, bude oddíl RS 1 bráněn jen částí APLDS RS. Tento oddíl má sice baterii PLdV K ráže 30 mm, ale ta by sama na jeho PLD obranu nestačila. PLK ráže 57 mm budou doplňovat hustotu palby PLdV K a také vyplní mezeru, která vzniká mezi hranicí účinného dostřelu PLdV K a podlahou PLD RS (tj. 3—4,5 km). Nejvýhodnější možnost použití tohoto pluku je, rozdělit ho na baterie a vždy dvěma bateriemi bránit baterie RS 1 a VS oddílu RS 1.

Takto organizovanou PVO hlavního úderného uskupení a dělostřelectva armády dosáhneme požadované hustoty protiletadlových prostředků, která je u PLD 20 až 30 hlavní a u PLD RS 1—2 odpalovací zařízení na běžný kilometr fronty v pásmu průlomu armády v taktické hloubce.

Svazky druhého sledu armády bude nutno bránit organickými prostředky PVO a dále stíhacím letectvem. Na ochranu AZZ, nebude-li tato bráněna prostředky PVO frontu, je nutno organizovat jednu APLDS, která bude složena z dvou pldp; nejvýhodnější složení skupiny se zdá, je-li složena z jednoho malorázového pldp a z jednoho středorázového pldp.

Jak je to s organizováním PLD obrany VS armády. Podle dosud platných zásad, se vždy pro PLD obranu organizuje samostatná APLDS, složená z jednoho malorázového pldp. VS armády se obvykle umísťuje v lesích, protiletadlové baterie se umísťují kruhově kolem VS do 2—3 km. Při průletu nepřátelských letounů, protože nevíme, zda nepřítel nenapadne VS, musí PLD zahájit palbu, tím ovšem prozradíme umístění PLD, ale co je horší, i VS armády, neboť nepřítel zná zásady umísťování VS a palba protiletadlového dělostřelectva mu toto místo značně upesní. Jakmile nepřítel zjistí umístění VS armády, tak mu nic nezabrání, aby je letectvem nebo řízenými střelami nezničil, neboť jeden pldp nestačí odrazit útok větší skupiny letounů nebo jedné řízené střely. Proto se zdá výhodnější umístit VS armády v osadách (v úkrytech, sklepech apod.) a k protiletadlové

dělostřelecké obraně využít některé nejblíže PLDS; dále je nutno na tento směr vysunout jednu baterii PLD RS. Tím nepříteli značně ztížíme možnost zjištění VS armády a tím i jeho zničení.

Důležitou úlohu za přesunu a za letecké a dělostřelecké přípravy sehraje stíhací letectvo. Toto bude zabezpečovat přesun, rozvinutí svazků a zteč předního okraje nepřátelské obrany přehrazováním ve výškách 1000—4000 m před předním okrajem. Část letectva bude ještě na letištích ve střehu č. 1, připravena zesílit stíhací letouny provádějící přehrazování.

Prostředkům PVO značně pomohou k splnění daného úkolu opatření prováděná na ochranu vojsk a týlu, která jsou povinni organizovat velitelé všech stupňů a provádět všichni vojáci. Jsou-li tato opatření včas organizována a řádně prováděna, pomohou značně aktivním prostředkům PVO k splnění úkolů, které jsou na ně kladeny.

Z á v ě r. Za přesunu na čaru rozvinutí nutno pečlivě organizovat průzkum vzdušného prostoru a uvědomování, dále nutno organizovat PLD obranu přesunujících se vojsk a bojové techniky. K obraně hlavního úderného uskupení armády a dělostřelectva je nutno organizovat jednu APLDS RS, 1 až 2 APLDS a u každé divize jednu DPLDS. Zpravidla bude ještě nutno organizovat další APLDS na ochranu AZZ.

V průběhu útočné operace musí být PVO nepřetržitá. Zvláště bude nutno bránit svazky, které útočí na směr hlavního úderného nepřítel, dále svazky odrážející protiúder nepřítel a svazky, které jsou zasazovány do prvního sledu armády; tyto svazky bude nutno zesílit podle možností jedním pldp malé ráže.

PLD obrana v průběhu útočné operace je organizována tak, že PLdV K se přesunují v sestavě útočící pěchoty a provádějí palbu z krátkých zastávek. DPLDS i APLDS se přemísťuje po liniích skoky. APLDS RS se bude přemísťovat po bateriích (nebo liniích) skoky 25—35 km.

Se zahájením útočné operace armáda aktivuje vlastní síť výstrahy v plném rozsahu. Postupně podle plánu náčelníka PVO se budou rozvíjet RTH. Prvosledové svazky zpravidla se zahájením boje rovněž budou aktivovat divizní síť výstrahy, kterou budou odposlouchávat hlásky pluků, dále PDS, DDS, DPTZ a TVS divize.

Stíhací letectvo bude chránit útočící vojska nepravidelným přehrazováním a střehem na letištích.

Vojska ani v průběhu útočné operace nesmějí zapomínat na opatření prováděná

na ochranu vojsk a týlu, aby usnadnila aktivním prostředkům PVO vést boj se vzdušnými útočnými prostředky nepřítele.

*

V závěru bych chtěl ještě zaujmout stanovisko k předávání hlášení o vzdušné situaci v síti výstrahy armády.

Připomínka autorů článku k reorganizaci hlášení vzdušné situace je správná. Údaje, které však autoři uvádějí, že v síti výstrahy je možno vyslat za 1 minutu 4 cíle, neodpovídají skutečnosti, neboť i při dnešní formě hlášení je jich možno hlásit asi dvakrát tolik. I to však v některých fázích boje bude málo a naší snahou bude doplňkovou síť výstrahy aktivovat co nej-

méně. Zvětšení počtu cílů vysílaných v síti výstrahy armády je možné dosáhnout některým způsobem navrhovaným autory v článku. Myslím, že by byl výhodnější první způsob, který je shodný se způsobem hlášení vzdušných situací u PLD (v sítích řídicích radiolokátorů) a který se plně osvědčil. Prostor, který dostaneme, použijeme-li všechna písmena abecedy, je úplně postačující, neboť nám představuje 90 zeměpisné délky, tj. asi 600–700 km a 50 zeměpisné šířky, tj. 555 km a toto je asi dvojnásobný prostor, jaký bude bránit front. Může tedy být u každé armády frontu označení čtvercové sítě jednotné, takže armády mohou navzájem odposlouchávat síť výstrahy.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Organisace ženijního zabezpečení při průlomu obrany nepřítele“

(VM čís. 1/1959)

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Ve svém diskusním příspěvku se zaměřím na otázku manévru přepravními prostředky. Vyjádřím svůj názor na vybavení našich svazků mostovými soupravami a podrobněji rozeberu manévry přepravními prostředky překračuje-li armáda v průběhu operace čtyři řeky 60 až 120 m široké a vzdálené od sebe kolem 50 km.

Autor článku tvrdí, že současné vybavení našich svazků obojživelnými automobily a mostovými soupravami je vyhovující a svazek útočící na podružném směru a překračující úzkou překážku není zpravidla nutno zesilovat přepravními prostředky. S tímto tvrzením podle mého názoru je možno částečně souhlasit jen pokud jde o obojživelné automobily. Organická jedna třetina střední mostové soupravy divise však nemůže stačit. Uvážíme-li, že z této soupravy je možno postavit zhruba 60 m mostu o únosnosti 40 t bez zůstatku materiálu pro zálohu přepraviště a velitele divise, je to za stávajícího stavu přepravních prostředků málo i v případě, že divise na podružném směru bude překračovat jen jednu úzkou řeku. Tím spíše, že divise na podružném směru těžko může počítat, že by byla zesílena zálohou přepravních prostředků velitele armády. Jeho záloha, vzhledem k malému počtu středních mostových souprav, je zpravidla slabá a stačí, v podmínkách použití zbraní hromadného ničení, jen k zabezpečení divisi na hlavním úderu armády. Soudobý charakter útočné operace

však vyžaduje, aby i divise na podružném směru vedly boj do větší hloubky a tudíž budou překračovat nejméně dvě řeky bez vystřídání v boji. Přirozeně mohou být i případy, že divise nebude vůbec překračovat vodní toky, ale to budou na středoevropském válčisti skutečně výjimky.

Jsem toho názoru, že i divisi na podružném směru je třeba zesílit jednou až dvěma třetinami střední mostové soupravy. Otázku je však možno postavit i jinak. Bude mít vševojsková armáda dostatek středních mostových souprav, aby mohla v plném rozsahu zabezpečit splnění úkolů spojených s násilným přechodem vodních toků v útočné operaci? Zde je třeba upozornit vševojskové velitele na naše reálné možnosti. Při současném stavu přepravních prostředků je třeba brát zřetel na jejich možnosti a i podle nich, tak jako podle množství zbraní hromadného ničení, dělostřelectva apod., sestavovat operační zámysl útočné operace.

Bude tedy nutné organizačně (tabulkově) vybavit divisi další třetinou středních mostových souprav? Mám za to, že by to nebylo správné řešení. Vždyť jedna třetina této soupravy reprezentuje jen na hlavních dopravních prostředcích 33 nákladních aut, tedy proud při vzdálenosti vozidel 50 m o délce 1600 m. Divise nebude stále útočit a překračovat vodní toky a v těchto případech by další zesilování divise mostovým materiálem bylo jen přítěží. Souhlasím s ná-

vrhem autora článku na zmodernisování mostových souprav tak, aby se daly přepravovat vzduchem. Dále pak je třeba využívat obojživelných vozidel, tanků, hlubokého brození apod. Touto otázkou se zabývá Ženížně technické učiliště a část zpracovaného materiálu byla již předána Ministerstvu národní obrany — velitelství ženijního vojska. Tím bude značná část přepravy, alespoň v první fázi násilného přechodu, přesunuta z mostů na jiná přepraviště.

Dále bych chtěl rozebrat základní manévry mostovými soupravami v průběhu útočné operace při překračování čtyř řek. Autor článku mluví o překračování jen tří řek. Mám za to, že v soudobých podmínkách vedení útočné operace, kdy armáda plní úkol v rámci operace frontu do hloubky 150 až 200 km a při průměrné vzdálenosti řek od sebe kolem 50 km je nutno brát v úvahu překračování i čtyř řek. Rovněž je třeba počítat s tím, že vševojsková armáda nebude mít stále jen tři svazky v prvním sledu při překračování řek a že proto bude nutno provádět propočty i pro čtyři svazky v prvním sledu armády. V tomto případě bude pak základní manévry mostovými soupravami přirozeně složitější a vševojsková armáda již nevystačí svými organickými mostovými soupravami, včetně střední mostové soupravy od posilové ženijní brigády generálního štábu. S vývodem autora článku, v případě že překračuje armáda v průběhu útočné operace tři řeky široké 60 až 120 m a vzdálené od sebe kolem 50 km, že je s to zabezpečit tento úkol čtyřmi středními mostovými soupravami za předpokladu, že jednu řeku mohou současně překračovat tři svazky, je možno z hlediska hrubého propočtu mostových souprav souhlasit.

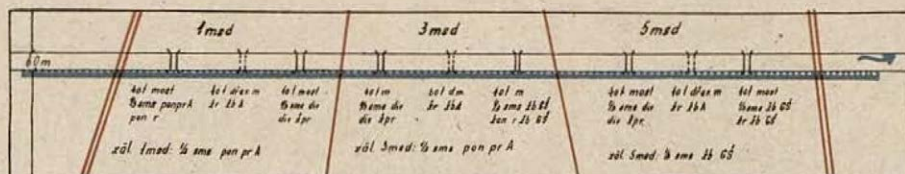
V příloze k tomuto diskusnímu příspěvku jsem schematicky znázornil základní manévry mostovými prostředky vševojskové armády při přechodu čtyř řek. Vzal jsem za základ vševojskovou armádu složenou ze sedmi divisí. První řeku, o kterou se může opírat na příklad hlavní obranné pásmo nepřítel, překračuje armáda se třemi divisemi v prvním sledu. Druhou řeku překračují již čtyři divise v prvním sledu. Překročením této řeky a zajištěním předmostí bude splněn bližší úkol armády. Po splnění bližšího úkolu armády jsou tři divise prvního sledu překročeny a do prvního sledu přicházejí v uvedeném příkladě nové tři divise armády, útočné pásmo se rozšiřuje a třetí a čtvrtou řeku překračují rovněž čtyři divise. Překročením čtvrté řeky a zajištěním předmostí bude splněn další úkol armády. Úkol armády, který je přirozeně daleko širší, rozebírám jen z hlediska ná-

silného přechodu. Jsem si vědom, že může nastat řada jiných variant a nechci, aby z uvedeného příkladu byla dělána šablona. Cílem zvoleného příkladu je v hrubých rysech vysvětlit a propočíst na jednom příkladu potřebu a základní manévry mostovými soupravami v rámci útočné operace vševojskové armády.

Při překračování první řeky vystačí armáda svými mostovými soupravami včetně jedné soupravy od posilové ženijní brigády. Armáda má po jedné třetině soupravy u každé divise, po jedné soupravě u organické a posilové ženijní brigády a jednu soupravu u pontonového praporu armády, celkem tři armádní a dvě a jednu třetinu střední mostové soupravy u divisí. Tento počet středních mostových souprav, který byl snížen, je již na hranici minima za současného stavu přepravních prostředků, aby byl zabezpečen násilný přechod armády se třemi svazky v prvním sledu. V ostatních případech je nutno armádu posilovat pontonovým plukem generálního štábu. První řeka je v daném příkladu 60 m široká, takže je výhodnější stavět přes ni ihned mosty (pro jeden most je třeba čtyř 40t soulodí), než přecházet postupně z přívozové přepravy na mostovou. Při přechodu úzkých řek je nutno postavit ze středních mostových souprav dva mosty na divisi o únosnosti 40 tun. Současně s mosty ze střední mostové soupravy jsou stavěny nízkovodní mosty, u každé divise po jednom (to se týká přechodu všech řek). Z toho v přechodovém pásmu armády alespoň jeden o únosnosti 60 t na každé řece. Pro zabezpečení divisi prvního sledu je zde třeba přidělit celkem dvě mostové soupravy, z toho každá divise má $\frac{1}{3}$ soupravy v záloze, hlavně pro protiatomový manévry, a jedna mostová souprava zůstává v záloze velitele armády.

Pro zabezpečení násilného přechodu druhé řeky, v daném případě uvažována šířka 120 m, je již třeba přidělit armádě pontonový pluk generálního štábu. Pontonový pluk bude přidělen až v průběhu útočné operace druhý den boje. Při překračování této druhé řeky stačí postavit u každé divise jeden most a 1 až 2 přívozové přepraviště o čtyřech soulodích únosnosti 40 t. Za daného předpokladu je nutné zesílit čtyři divise prvního sledu celkem čtyřmi a jednou třetinou střední mostové soupravy s tím, že divise budou mít v záloze po jedné třetině soupravy a velitel armády dvě třetiny střední mostové soupravy. I za tohoto předpokladu bude třeba využít částečně mostových souprav z první řeky, což při vzdálenosti řek 50 km a rychlé stavbě nízkovodních mostů je možné, jak i autor článku sám uvádí.

**Schematické znázornění základního manévru mostovými prostředky
vševojskovou armádou při přechodu čtyř řad.**



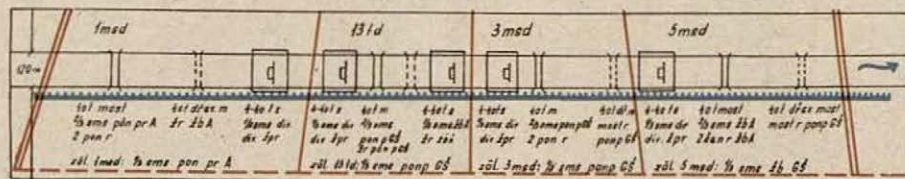
1. řada:

1msd: 1 řada pon pr A

3msd: 3 řady pon pr A

5msd: 5 řad 26 G

26A: 1 řada 26 A



1. řada:

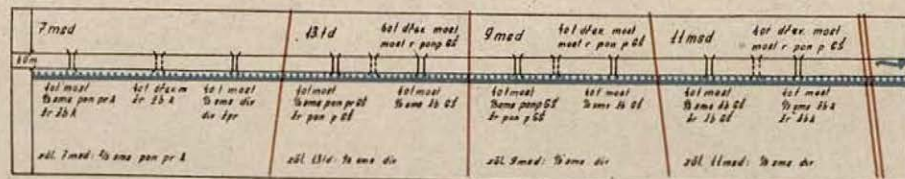
1msd: 1 řada pon pr A

131d: 1 řada 1pr pon p G

3msd: 3 řady 2pr pon p G

5msd: 5 řad 26 G

26A: 1 řada 26 A



1. řada:

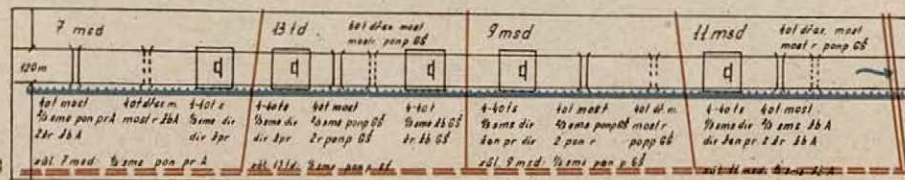
7msd: 1 řada pon pr A

131d: 1 řada 1pr pon p G

9msd: 3 řady 2pr pon p G

11msd: 5 řad 26 G

26A: 1 řada 26 A



1. řada:

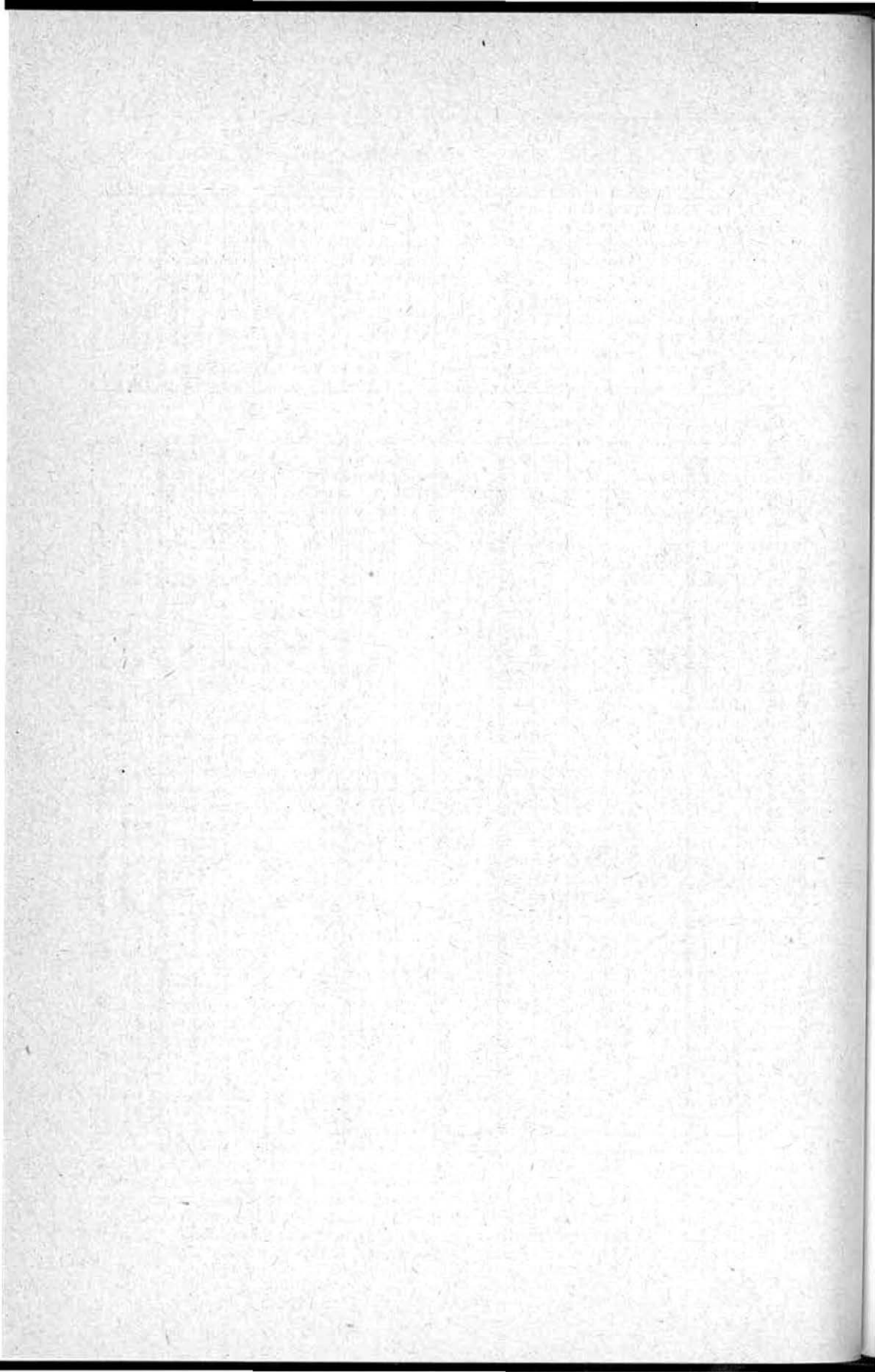
7msd: 1 řada pon pr A

131d: 1 řada 1pr pon p G

9msd: 3 řady 2pr pon p G

11msd: 5 řad 26 G

26A: 1 řada 26 A



Překročení třetí řeky je obdobné jako první řeky s tím rozdílem, že tuto řeku překračují čtyři divise. Divise jsou celkem zesíleny dvěma a jednou třetinou mostové soupravy, přičemž v záloze velitelů divise je jedna až dvě třetiny soupravy a v záloze velitele armády zůstávají dvě soupravy. Z uvedeného je vidět, že by bylo možno zabezpečit překročení i pěti divisi prvního sledu. Odvelení pontonového pluku generálního štábu by bylo možné jen v případě, že čtvrtá řeka by byla široká do 60 m. V daném případě je však její šířka 120 m a proto je třeba ponechat pontonový pluk v sestavě armády.

Přeprava přes čtvrtou řeku co do počtu souprav je stejná jako přes druhou řeku. Mění se jen přidělení mostových souprav u některých divisi s ohledem na to, aby bylo pro stavbu mostů a soulodí ihned použito částí mostových souprav, které na třetí řece byly v záloze buď velitelů divisi nebo velitele armády. Tato zásada přirozeně platí pro všechny řeky. S danými mostovými soupravami lze zabezpečit násilný přechod této 120 m široké řeky jen čtyřem divisím v prvním sledu armády.

Provedení návrhů propočtu má ten nedostatek, že je počítáno na každé řece s využitím částí mostových souprav z předcházející řeky. Je to sice možné, ale při určitých ztrátách na materiálu, zvýšení

tempa postupu apod. v celku méně výhodné. Lze uvažovat i o návrhu, který by zabezpečil použití mostových souprav z první řeky až na třetí řece a z druhé řeky na čtvrté řece. Navrhované uskupení lze provést za předpokladu, že divise při přechodu přes úzkou řeku by stavěly jen jeden most, místo dvou mostů a že přechod přes 120 m širokou řeku by byl zabezpečen jen jedním přívozným přepravištěm na divisi. Tento návrh by měl za následek, při stávajících přepravních prostředcích, nutné zpomalení přepravy na jednotlivých řekách.

Z uvedeného je vidět, že každý návrh má své zvláštnosti a proto je třeba vždy provést důkladný rozbor všech prvků a zvolit v dané situaci ten nejvýhodnější způsob násilného přechodu vodních toků. Zvlášť brát v úvahu množství mostových souprav, šířku a vzdálenost jednotlivých řek. Proto myslím, že je jen velmi hrubým propočtem, řekneme-li, že vševojsková armáda stačí svými mostovými přepravními prostředky, včetně posilové ženijní brigády, zabezpečit přechod tří řek se třemi svazky v prvním sledu a přechod čtyř řek při posílení ještě pontonovým plukem generálního štábu. K tomuto závěru jsem chtěl provedeným propočtem ve svém diskusním příspěvku dojít, abych ukázal vševojskovému velitelům, že je třeba vždy důkladně promyslet provedení násilných přechodů vodních toků a že každý případ bude jiný.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Některé otázky vlivu terénu na bojovou činnost vojsk v počátečním období války“

(VM č. 3/1959)

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Ve svém článku autor správně ukazuje na velký význam terénu, který může mít na bojovou činnost vojsk.

Článek chtěl bych doplnit o některé další činitele, pomocí nichž může terén ovlivnit bojovou činnost vojsk a to za všech fází bojové činnosti. Velmi důležitou úlohu při vedení bojové činnosti a při vytváření podmínek pro rychlou organizaci a provedení účinných opatření k ochraně vojsk před ničivými účinky zbraní hromadného ničení mají geologické podmínky.

Geologické podmínky v podstatě ovlivní dobu, za kterou může dojít k ukrytí živé síly a bojové techniky. Autor ve svém článku uvádí, jak mohou nepříznivé geologické podmínky při provádění ženijních prací

fysicky vyčerpávat jednotky ještě před zahájením bojové činnosti. Proto je nutné, aby právě vševojskoví velitelé a hlavně velitelé na nejnižších velitelských stupních, kteří budou bezprostředně řídit práce spojené s ženijní úpravou terénu, dovedli správně využívat nejen členitosti terénu, ale i geologických podmínek, které jim terén dává.

Zkušenosti ukazují, že i na poměrně malých plochách se geologické podmínky od sebe podstatně liší.

Je proto třeba, aby byla pro práce spojené s úkrytím živé síly a bojové techniky volena taková místa, která by vytvořila podmínky pro rychlé ukrytí při vynaložení co nejmenšího množství sil a prostředků.

Nevhodné určení místa podstatně zdrží provedení prací nebo si vynutí vyhledání nového místa s příznivějšími geologickými podmínkami, což rovněž se projeví ve značné spotřebě času, potřebného k jejich provedení.

Jako příklad uvedu porovnání práce ruční s prací s nárazovým vrtákem, kdy práce byly prováděny v terénu se stejnými geologickými podmínkami (VVP Doupov). Šlo o těžkou půdu, prostoupenou většími kusy zvětřalého čediče.

Při zapouštění trhavin do země, při zřizování jednoho okopu pouze ručně, trvalo zapuštění v těchto půdních podmínkách zhruba tři hodiny.

Za tutéž dobu, poněvadž práce nárazového vrtáku je o trojnásobek rychlejší než práce ruční, měl by nárazový vrták zříditi až devět vývrtů.

Jelikož geologické podmínky byly pro práci s nárazovým vrtákem nepříznivé a zřizování vývrtů bylo nutno vždy v hloubce zhruba 1 metr přerušit (nárazový vrták narazil na kámen, který nemohl prorazit), nebyl z těchto devíti plánovaných vývrtů na plnou hloubku zakončen ani jeden.

Z uvedeného vyplývá, že práce ruční byla v daném terénu výhodnější a rychlejší.

Jestliže na jeden zakončený vývrt připadlo zhruba devět vývrtů nezakončených, kdy bylo nutno provádět změnu pracoviště, pak prakticky pomocí nárazového vrtáku podařilo se zříditi v průběhu deseti pracovních hodin pouze tři vývrtů. To představuje počet vývrtů potřebných pro provedení jednoho okopu, zatím co při správné volbě pracovišť vhodných pro práci této techniky, mohlo být zřízeno až třicet vývrtů, což by umožnilo zříditi deset okopů.

Proto je třeba před zahájením prací spojených s úpravou terénu vždy pečlivě zvážit, zda podmínky pracoviště umožní plné využití techniky, která se nesmí stát brzdou, ale prostředkem pro urychlení a usnadnění prací.

Správné určení místa, kde by mohl být zabezpečen úspěch prací, dává správné chodnocení geologických podmínek se zřetelem na konfiguraci terénu.

Je jisté, že odvrácený svah skýtá podle toho, jaký má sklon, určitý stupeň ochrany před ničivými účinky zbraní hromadného ničení.

Avšak na samotném svahu setkáme se s řadou rozmanitých geologických podmínek, kdy síla pokryvných vrstev, které jsou tvořeny zvětřalými horninami a které mají zvláštní význam pro rychlé zapuštění bojové sestavy, bude se měnit již po každém metru.

V blízkosti hřebene bude zpravidla jejich síla nepatrná a bude se zvyšovat směrem k úpatí svahu, kde bude největší.

Proto bude výhodné, dovolí-li to taktická situace, provádět právě zde nebo těsně nad úpatím okopové práce, které nám zabezpečí úspěch provedení prací, při vynaložení co nejmenší energie.

Zdálo by se proto, že nejvýhodnější místy pro provádění ženijní úpravy terénu budou údolí, kde bude zpravidla silná vrstva naplavenin.

Tento názor je správný, avšak je nutno i v tomto případě uvážit, do jaké míry se zde projeví vliv spodních vod. O jejich existenci v poměrně malé hloubce nám poví, aniž by bylo nutno provádět zdoluhavé práce spojené se zřizováním sond, existence určitého porostu, který je právě na přítomnost spodních vod blízko pod povrchem vázán. Jsou to různé druhy kyselých trav, bodláků, olší, vrb a podobně.

Z uvedeného vyplývá, že správný odhad geologických podmínek může ve značné míře zabezpečit úspěšné provedení prací.

Vedle určení míst s největší silou pokryvné vrstvy, bude třeba znát i technické vlastnosti hornin, ve kterých budou práce prováděny.

K nejdůležitějším technickým vlastnostem, které ve značné míře ovlivňují způsoby ženijní úpravy terénu, patří: tvrdost hornin, jejich rozpojitelnost, střílitelnost, stabilita vůči povětrnostním vlivům a při působení bojových prostředků. Zmiňovat se o tvrdosti a rozpojitelnosti hornin je zbytečné, poněvadž je to věc každému známá.

Rozeberu pouze otázku střílitelnosti hornin, poněvadž se v současné době věnuje značná pozornost využívání trhavin k urychlení prací, spojených s ženijní úpravou terénu a dále otázku stability hornin vůči povětrnostním vlivům a při působení bojových prostředků. Rozstřelováním hornin v závislosti na množství použité trhaviny dosáhneme buď výhozu rozrušené země, nebo jejího nakypření. Takovým způsobem, i když bude provedeno pouze rozrušení horniny, byla již změněna její klasifikace a z horniny těžké, kde bylo nutno k jejímu rozpojení používat výhradně krumpáčů či kompresorů, stává se hornina lehká a k jejímu odstranění bude třeba pouze lopat.

Střílitelnost hornin však v mnohém závisí na jejich struktuře a druhu. Půjde-li o horniny plastické, jako je na příklad jíl, bude účinek výbuchu značně nižší a další úprava pracoviště značně těžší, než na příklad u štěrkovitých hornin nebo zvětřalých břidlic.

U plastických hornin, jako je na příklad jíl nebo slín, nedochází k drcení horniny.

Vlivem plasticity horniny a jejího přizpůsobení tlakům vznikajícím při výbuchu se vytvářejí velké kusy ztuhlého jílu o kubatuře až $\frac{1}{2}$ m³, které pak je nutno dodatečně rozpojovat, neboť jsou vlivem stlačení a ztuhnutí pak mnohem tvrdší než původní hornina.

Naproti tomu u šterkovitých púd dochází k rozdrčení horniny, při čemž, jak již bylo řečeno dříve, se z hornin těžkých stávají horniny střední či lehké.

Jak zkušenosti ukázaly, jsou jílovité púdy pro práce s trhavinami nejméně výhodné, nehledě již k tomu, že jejich odvodňování je značně obtížné.

Nepropustné jílovité púdy vyvolávají vysokou hladinu spodních vod, která způsobuje rozbahnění úseků, při čemž velmi často kombinují druhou horninu, pískovec nebo břidlici.

Jíl $H_4Al_2Si_2O_9$, který vzniká zvětráváním žilce, bývá srovnáván s maltou ve zdivu. Je hlavním činitelem púdní soudržnosti.

Přítomnost jílu v druhé hornině projevuje se proto vždy jako pojídlo, takže při odstřelu vznikají značně větší kusy než při odstřelu hornin, kde jíl není.

Velký význam, zvláště v soudobých bojových podmínkách, má stabilita různých hornin vůči ničivým účinkům zbraní hromadného ničení.

Od této stability nutno rozlišit stálost stěn objektů, aniž by je bylo nutno obkládat. Tato stálost je vyjádřena úhlem přirozeného sklonu horniny. Čím je např. hornina při zřizování okopů různých druhů sušší a čím méně se jeví monolitickou, tím větší je nutno mít úhel sklonu stěny, aby nenastávalo sesypávání. Tak na příklad přirozený sklon hlíny s příměsí jílu je kolem 50°, ornice — 40°, písčité púdy pak 25°. Z uvedeného vyplývá, jak podstatně budou měněny profily výkopů v různých púdech, což se projeví na stupni ochranných vlastností těchto objektů.

Druh horniny v podstatné míře ovlivní i stabilitu objektů, na příklad okopů vůči ničivým účinkům zbraní hromadného ničení, a to hlavně vůči tlakové vlně.

Tak na příklad hlína, s ohledem na svoji strukturu, je stálejší a odolnější vůči tlakové vlně, než na příklad púda šterkovitá, ačkoli tato je značně tvrdší, při čemž oba

druhy hornin mají téměř stejný úhel přirozeného sklonu. Proto je nebezpečí zavalení okopů, zřízených v hlinité púdě, značně menší než u okopů, zřízených v púdě šterkovité.

Tuto vlastnost dává hlinitým púdám jejich větší plasticita, tj. větší schopnost přizpůsobení se tlakům a dále jejich větší monolitičnost, což současně zabezpečí i jejich větší soudržnost.

U šterkovitých hornin, kde je plasticita poměrně nízká a soudržnost vlivem nepatrné monolitičnosti poměrně malá, dochází při vlivu tlakových vln k rozrušování stěn a k jejich sesouvání.

Na druhé straně vidíme opět výhodu těchto hornin v tom, že v šterkovitých púdech není nutno organisovat a provádět odvodňovací opatření s takovou pečlivostí, jako u púd hlinitých.

Takovým způsobem, jestliže budou správně oceněny všechny možnosti, které poskytuje daný terén a bude-li jich správně, včas a v plném rozsahu využito, lze podstatně usnadnit bojovou činnost vojsk a práce spojené s ženíjnými úpravami terénu.

Nepůsobí nic tak škodlivě, jestliže zahájíme práce v terénu z hlediska geologického nevhodném, při čemž bude nutno po určité době práce přerušit a hledat pracoviště vhodnější.

Ohodnocení těchto možností nám dávají různé přehledné mapy, jako jsou na příklad mapy geologické, mapy pokryvných vrstev a údaje získané geologickým průzkumem a sondami v prostoru budoucích pracovišť. Avšak geologické mapy a mapy pokryvných vrstev nebudou vždy k dispozici, zvláště ne na nižších velitelských stupních, které nejvíce ovlivňují správné využití terénu. Nelze opomíjet, že i provedení geologického průzkumu si vyžaduje značně dlouhého času, což je v rozporu s požadavky na minimální časové ztráty při vedení soudobých operací. Ve většině případů bude to právě správné ohodnocení možností terénu bezprostředně před zahájením prací, které zajistí úspěšné provedení těchto prací.

Proto, aby se vžilo vyhledávání vhodných terénních celků a jako ukazatele vhodnosti sloužily členitost terénu, porosty, stav povrchových i spodních vod apod., nutno tyto návyky pěstovat při každé praktické činnosti spojené s ženíjnými úpravami bojiště.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Příprava, organisace a použití předsunutých odřadů při obraně na široké frontě v počátečním období války“

(VM č. 3/1959)

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Autoři se ve svém článku zabývají činností PO při obraně na široké frontě v počátečním období války. Jejich správné závěry chtěl bych svým diskusním příspěvkem rozšířit právě v těch částech, které jsou pro úspěšnou činnost PO podstatné a které pojednávají o činnosti ženijních jednotek, začleněných do sestavy PO. Jak z celého článku vyplývá, bude hlavním úkolem předsunutých odřadů vytvořit příznivé podmínky pro činnost vlastních svazků, které mohou v souladu se zámyslem buď zaujmout předem připravenou obranu nebo přejít do útoku.

Zpravidla vždy se jednotky PO střetnou s předsunutými jednotkami nepřítele, které budou mít obdobný úkol.

K střetnutí těchto předsunutých jednotek může dojít za situace, že PO již stanoveného cíle dosáhlo, čímž budou pro další činnost PO vytvořeny příznivé podmínky, nebo za situace, že stanoveného cíle dosaženo nebylo. To pro další činnost PO vytvoří podmínky značně nepříznivé, poněvadž ke sražení může dojít v prostoru pro jednotky PO nevhodném, čímž současně budou vytvořeny již značně ztížené podmínky pro dodatečné dosažení stanoveného cíle.

Proto formy bojové činnosti PO budou se velmi často měnit v závislosti na činnosti nepřítele. Obrannou i útočnou činnost bude nucen pak PO plnit v původním složení.

Jednou z důležitých podmínek úspěšné činnosti PO právě v počátečním období války bude dovedně organizované ženijní zabezpečení činnosti PO.

Autoři uvádějí, že PO v závislosti na své sestavě, může být zesíleno až jednou ženijní rotou.

Jaké úkoly budou ženijní jednotky v rámci PO plnit a jak je nutno je po stránce materiální vybavit?

V první řadě to bude provádění ženijního průzkumu, který bude zpravidla prováděn v rámci průzkumu vševojskového a ženijní jednotky, vyčleněné pro provádění ženijního průzkumu, budou začleněny do průzkumných jednotek vševojskových.

Hlavním úkolem ženijního průzkumu bude zjišťovat všechna ženijní opatření nepřítele na směr činnosti PO s důrazem na

- typy výbušných a nevýbušných zátarasů, jejich systém a způsob střežení;
- stavu cest a objektů na nich s upřesněním objektů a míst, jejichž ničením a zatarasením bude možno snadno a rychle danou cestu vyřadit;
- charakteru a stupni odolnosti obranných objektů.

Do průzkumu PO může být vyčleněna buď část průzkumné ženijní jednotky divise, nebo, bude-li do PO vyčleněna pouze jedna celá organická ženijní jednotka, pak průzkumné hlídky budou vyčleňovány přímo z ní. S ohledem na závažnost úkolu, který PO plní, je výhodnější varianta první.

Dalším úkolem bude zabezpečení PO ať již ražením průchodů v zátarasech, vytvořených předsunutými či pohraničními jednotkami nepřítele, nebo zatarasování na cestách odchodu PO.

Hlavní těžiště činnosti ženijních jednotek bude zaměřeno na silniční směry, kam bude usměrněno, se zřetelem na terénní podmínky pohraničí, hlavní úsilí obou stran.

Proto stálým prvkem bude ženijní průzkum, kdy do vševojskového průzkumu, v závislosti na počtu směrů, může být vyčleněno až jedno ženijní družstvo. Do dosažení stanoveného cíle bude třeba, aby v rámci PO byla organizována komunikační skupina (bude-li PO v síle pluku pak již OZP), která by zabezpečila rychlé vyjítí PO do určeného prostoru. Pro plnění úkolů v rámci komunikační skupiny mohou být vyčleněny dvě až tři ženijní družstva, jejichž úkolem bude odstranění zátarasů a to jak výbušných, tak i nevýbušných na silničním směru činnosti PO a případné provedení menších úprav k zabezpečení sjízdnosti. Při odstraňování zátarasů na silniční síti budou spolupůsobit i ženijní doprovodné skupiny.

Zbytek ženijních jednotek, jedna až dvě ženijní čety, bude pak tvořit doprovod motostřeleckých či tankových jednotek s úkolem zřizování průchodů na směr činnosti těchto jednotek.

Zpravidla na každou motostřeleckou či tankovou rotu bude nutno vyčlenit po jednom ženijním družstvu.

Jak již bylo řečeno výše, půjde zde hlavně o odstraňování zátarasů na silničních směrech, poněvadž k rozsáhlejšímu

vytváření účinného systému zátarasů postřelovaného palbami z PT zbraní může dojít pouze při předem organizované a zajištěné ochraně. Jednotky PO se proto při vedení bojové činnosti s cílem dosažení stanoveného prostoru mohou hlavně setkat s lesními záseky, jednotlivými zaminovanými úseky komunikací, nevýbušnými zátarasy, hlavně PT uzávěrami a ničením silničního tělesa pomocí nálevek v prostorech silničních propustků či můstků o menších rozpětích.

Ke zřizování průchodů v těchto typech zátarasů proto zpravidla plně postačí normální ženijní munice, tvarovaná do soustředěných, popřípadě i táhlých náloží,

Přemostění jednotlivých nálevek bude zpravidla při činnosti PO prováděno pomocí kolejových štítů, které si povezuje jednotlivá vozidla PO s sebou.

Po dosažení stanoveného cíle nebo mnohdy, jak bylo uvedeno výše, ještě dříve, než jej bude dosaženo, bude nutno ihned přeorientovat činnost ženijních jednotek, takže místo odtarasování, které v rámci zabezpečení pohybu a manévru PO plnily až dosud jako úkol hlavní, budou provádět jako hlavní úkol zatarasování.

Z uvedeného vyplývá, že vybavení ženijních jednotek, rozčleněných do sestavy PO, musí být proto takové, aby to vyhovovalo oběma formám jejich činnosti.

Jak autoři správně uvádějí, bude činnost zatarasování usměrněna hlavně na silniční směry, při čemž na těchto směrech dojde k hlubokému členění zátarasů tak, jak budou na nich působit v souladu s vývojem situace destruktivní skupiny, které vystřídaly funkci doprovodných skupin odtarasovacích.

Autoři ve svém článku říkají, že zatarasovací možnosti budou, s ohledem na požadavek co největšího odlehčení jednotek PO s cílem umožnění co největšího manévru, omezené. S tímto nelze tak v celku souhlasit.

Celkem pro zatarasování na směru činnosti PO může být v závislosti na sestavě PO vyčleněna jedna až dvě ženijní čety.

Vezmeme-li v úvahu, jak autoři říkají, že PO v síle zesíleného praporu může v součinnosti s jednotkami PS úspěšně bránit úsek pět i více km široký, pak při předpokladu PO na vzdálenost 5–10 km bude nutno zatarasit v průběhu vedení obranného boje PO zhruba maximálně 25 km silnic (0,5 km na 1 km²). Připočteme-li ještě nutnost zatarasit boky, pak to bude až 30 km silnic. Počítáme-li na každý 1 km silnice zhruba 50 kg trhavin, což zabezpečí již vytvoření hustot zatarasení silniční sítě žádaných pro důležitější směry, pak vidíme, že spotřeba trhavin bude zde představovat

kolem 1500 kg, tj. 1,5 t. Ženijní jednotka, která bude začleněna do sestavy PO, poveze však s sebou i materiál, určený k zřízení průchodů v zátarasech, které budou popřípadě na směru činnosti PO vytvořeny.

Vezmeme-li v úvahu, že k odstranění zátarasů, zřízených na směru činnosti PO bude zapotřebí stejné množství trhavin, jako na zřízení zátarasů (k zřízení lesní záseky je třeba 25–30 kg trhavin — k ražení průchodu v zásece je zapotřebí obdobné množství), pak vidíme, že pro zabezpečení odtarasování bude nutno mít k dispozici rovněž 1,5 t trhavin v celém rámci PO. Celkem pro odtarasovací a destruktivní činnost v rámci PO bude nutno zhruba zabezpečit kolem 3 t různě tvarovaných trhavin.

Ve skutečnosti spotřeba trhavin pro odtarasování bude značně nižší, poněvadž na směrech předvídané aktivní činnosti vlastních vojsk nepodaří se nepříteli zpravidla vytvořit v poslední chvíli takové hustoty zátarasů, jako na směrech ostatních, kde aktivní činnost předvídaná není, nýbrž kde je třeba vytvořit podmínky k zabezpečení činnosti vojsk na směrech aktivních.

Jak již bylo řečeno, povezuje ženijní jednotky k zabezpečení činnosti PO s sebou zhruba 3 t trhavin. Závažnou otázkou je, zda toto množství nebude představovat zatížení PO s ohledem na vytvoření podmínek jeho co největšího odlehčení. O centralizovaném vedení tohoto materiálu nemůže být ani řeči. Materiál bude rovnoměrně rozložen ve skupinách.

Celkem zde bude, počítáme-li, že každou skupinu bude tvořit jedno ženijní družstvo, zhruba 6 skupin, které budou zatarasovací a odtarasovací materiál využívat. Každá skupina pojede samostatně na OT, takže každý OT bude prakticky zatížen až 0,5 t zatarasovacího a odtarasovacího materiálu.

Tento materiál však může být rozptýlen i při využití dalších vozidel motostřeleckých jednotek, jestliže tato nebudou vytížena, poněvadž tyto skupiny budou působit většinou přímo v sestavě motostřeleckých, či tankových jednotek. Poněvadž se bude zpravidla jednat o předem připravenou činnost ženijních jednotek, bude možno potřebu materiálu stanovit přesněji na podkladě vyhodnocení směrů činnosti PO.

Rovněž tak rozložení ženijní munice bude ovlivněno vytížením vozidel začleněných v PO, takže o šablonovitěm rozložení ženijní munice nelze uvažovat.

Jaký materiál bude vezen, vyplývá z vyhodnocení směru, na kterém bude PO působit. Lze však říci, že to budou zhruba z 2/3 PT miny, ze kterých je možno lehce sestavovat i soustředěné nálože a z 1/3 to bude náloživo, pomocí kterého sice nejde

minovat, ale které naopak umožní vytváření i táhlých náloží.

Při posuzování činnosti PO při vedení obranného boje na široké frontě v počátečním období války je nutno vidět i to, že činnost PO se bude opírat o činnost jednotek a útvarů PS.

Rovněž tak systém zátarasů zřízených v dalším průběhu bojové činnosti, bude navazovat na systém zátarasů zřízený jednotkami PS, popřípadě i jinými organizacemi do doby napadení.

Vezmeme-li v úvahu, že jedna destrukční skupina bude moci provést zatarasení úseku silnic o délce až 10 km, pak možnost těchto skupin, začleněných do sestavy PO, bude představovat kolem 60 km silnic.

Z uvedeného vyplývá, že i na směrech činnosti PO a na jeho bocích lze vytvořit dostatečný systém zátarasů, který by plynule navazoval na systém zátarasů, zřízený v zabezpečovacím pásmu a v hlavním pásmu obrany.

Poněvadž destrukční skupiny, které budou působit v rámci PO, nebudou mít možnost, s ohledem na jejich předchozí činnost, provádět větší úpravy v místech určených k zatarasení, půjde zde hlavně o ty druhy zátarasů, které jim časové možnosti a dosud známé způsoby techniky provedení níčení umožní zřízovat:

— lesní záseky, které budou v podmín-

kách pohraničí zvláště výhodným a snad nejčastěji používaným typem zátarasů, při čemž si tento typ nevyžádá žádných příprav a budou-li již předem připraveny soupravy, lze uskutečnit zřízení takové záseky v délce do 50 hm pomocí trhavin v době do 10 minut;

— zaminované úseky, kdy půjde o zřízení pouze jednotlivých ohnisk min v místech, která nelze objet.

Pracnost a délka zapuštění miny bude záviset na druhu konstrukce vozovky, přesto však i když bude prováděna až dosud známými metodami, nepřekročí 20 minut;

— vytváření nálevek táhlými či soustředěnými náložemi s využitím propustků či menších můstků, což si rovněž vyžádá dobu kolem 10 minut.

K zabezpečení boků PO při vedení obranného boje budou pak vysílány samostatné hlídky se kterými v součinnosti budou působit i destrukční jednotky, vysílané na tyto směry.

Je jasné, že základ systému zátarasů zřizovaného ženijními jednotkami v sestavě PO, budou tvořit zátarasy výbušné, které budou doplňovány četnými časovanými minami s různou dobou časování a automaticky odpalované PT nástrahy. Tempo jejich zřizování musí být v souladu s tempem vedení obranného boje PO, což výše uvedené typy zabezpečují.